

'Je begint met de bij en voor je 't weet ben je het dorp aan het verbouwen'

Sint Isidorushoeve, van bijenproject tot pronkstukken

Tekst: Frans Bosscher

De imkers van Sint Isidorushoeve wilden het landschap rondom hun dorp verbeteren, zodat er voor bijen meer nectar en stuifmeel komt. Inmiddels zet een groot deel van de dorpsbewoners zich in om de omgeving 'bloeiend en boeiend' te maken. Een mooi voorbeeld van de nieuwe benadering bij landschapsherstel, vindt Landschap Overijssel.

René Pruyzers uit Sint Isidorushoeve begon vijf jaar geleden aan een nieuwe hobby: bijen houden. Hij heeft nu twee stallen – één achter z'n huis en één in Neede – met negen volken. "Als projectmanager bij de gemeente Enschede ben ik elke dag aan het trekken en sjoeren. Als imker ben je volledig overgeleverd aan je bijenvolken. Die bepalen wat er gebeurt. Dat is heerlijk ontspannend. Ik ben me nu ook veel bewuster van wat er groeit en bloeit." Hij maakte de afgelopen jaren dan ook

van dichtbij mee dat het ronduit slecht gaat met bijen, gehouden honingbijen zowel als wilde bijen. Toen kroop het 'projectenbloed' toch weer waar het niet gaan kon. Inmiddels zit Pruyzers als een spin in het web van diverse initiatieven in en om het dorp om de leefomstandigheden voor bijen te verbeteren. En wat voor bijen goed is, is voor veel andere soorten goed. In één moeite door krijgen de bewoners van De Hoeve, zoals ze hun dorp zelf noemen, een fraai, levend landschap.

Voedselplanten

Wat precies de oorzaak van de massale bijensterfte is, is nog niet duidelijk. Het is waarschijnlijk een combinatie van factoren: de varroamijt, het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het verdwijnen van zogenoemde drachtplanten (planten waarvan bijen nectar en stuifmeel, hun voedsel dus, halen) door de intensieve landbouw. "Met de bestrijding van de mijt alleen komen we er niet", zegt Pruyzers. "Als het gaat om bestrij-

René Pruyzers

FOTO: F. BOSSCHER

dingsmiddelen kunnen we als imkers niet veel meer dan de loonwerker vragen terughoudend te zijn”, zegt Pruyzers. “We hadden het idee dat we aan het gebrek aan drachtplanten wel iets konden doen.”

Met zijn collega-imkers in Sint Isidorushoeve is hij daarop aan de slag gegaan. De imkers van Haaksbergen, twee Haaksbergse wijkraden (Hassinkbrink en 't Wolferink) en Landschap Overijssel werden erbij betrokken. Via de Groene Kennispoort kwamen ze in contact met de ‘groene’ hogeschool Larenstein Van Hall in Velp. “Een groep studenten heeft voor ons een analyse, inclusief een uitgebreide drachtplantenkalender, gemaakt van een gebied van zo'n 3,5 kilometer rondom De Hoeve – dat is de afstand die een bij ongeveer vliegt. Dat heeft

ons heel goed inzicht gegeven in hoe je ons landschap bijvriendelijker kunt maken. De studenten hebben geweldig werk geleverd.”

Pronkstukken

Eén van de meest aansprekende aanbevelingen was het maken van wat ‘pronkstukken’, gebiedjes van één tot twee hectare die optimaal ingericht zijn voor bijen: een boomgaard met bloemrijk grasland, een mozaïek van houtwallen en singels met diverse bomen en struiken, een perceel met bomenrijen en houtrillen, bouwland met wisselteelten en randen vol bloemen, een gebied met geringe hoogteverschillen en steilrandjes waarin wilde bijen nesten maken, een schooltuin en een bloementuin.

“Het is ongekend wat er kan als je

zonder belemmeringen gaat denken”, vertelt Pruyzers. Het inspireerde de imkers en vervolgens ook anderen in het dorp. “We gingen bij boeren langs met de vraag of ze stukjes grond die ze niet gebruikten konden inplanten en –zaaien. Dat leverde verrassend veel op. Van een paar honderd vierkante meter tot soms een hele hectare. Het ervenproject Streekeigen Huis en Erf, waar zeventig mensen in het dorp aan meededen, kon nog aangepast worden. Eiken, waar bijen weinig aan hebben, zijn voor een deel vervangen voor lindes, tamme kastanjes en esdoorns. Maar ook de wandelclub haakte aan; die wilde graag een ommetje. En een enthousiaste vogelaar zag mogelijkheden om de Bolscherbeek aan te passen. Doordat die mensen met hun wensen en ideeën wilden

Bloementuin

FOTO: M. ZEKHUIS

aanhaken werd het wat groot. Daarom hebben we het onder de paraplu van de belangengemeenschap (de dorpsraad van De Hoeve) gebracht. Het is een zaak van het hele dorp geworden. Alleen al in de werkgroep die met de groene plannen bezig is, zitten twintig mensen.”

Eerste ommetje

Een tweede groep studenten heeft vorig jaar de investeringen op een rij gezet en een beheerplan gemaakt. “Weer bijzonder waardevol werk”, aldus Pruyzers. “We hebben nu ook een projectenplan, waarin alles wat nodig is voor realisatie overzichtelijk is opgeschreven. Zo kunnen we snel schakelen. Als er geld is, kunnen we er meteen op inspelen.”

En de eerste projecten zijn al opgepakt. Zo wordt deze winter het eerste ommetje aangelegd (en er zijn ideeën voor nog drie andere). Het waterschap gaat bij de herinrichting van de beek een oeverwaluwand maken, waarvoor ook Vogelbescherming vijfduizend euro heeft geschonken. Rijkswaterstaat gaat langs de nieuwe rijksweg die door het gebied komt restkavels en overhoeken inplanten volgens het advies van de Larenstein-studenten.

Intussen wordt ook al nagedacht over hoe in het dorp de natuur een impuls kan krijgen. In het verlengde van een discussie over de herinrichting van het centrum wordt bekeken of de pastortuin bij- en natuurvriendelijker te maken is en tegelijkertijd als een ontmoetingsplek kan fungeren.

Eibert Jongsmā FOTO: R. PLOEG

Waar is de overheid?

“Het is al met al uitgegroeid tot een heel spektakel”, zegt Pruyzers terugkijkend. “Je begint met de bij en voor je ’t weet ben je het dorp aan het verbouwen.” Aan de betrokkenheid van de inwoners zal het niet liggen, zoveel is wel duidelijk. Wat Pruyzers wel zorgen baart, is de houding van de overheid. “Er is in het dorp een heel positief gevoel om wat te maken van het landschap en het dorp. Mensen willen de handen uit de mouwen steken en grond beschikbaar stellen, precies zoals de overheid het graag ziet. Wat mensen niet willen is er zelf veel geld insteken. Dat blijft een zaak van provincie en gemeente. Maar die laten zich nu niet zien, ze staan niet te trappelen om ‘professioneel mede-eigenaar’ te worden. Ik snap best dat het financieel een stap terug moet, maar je moet het enthousiasme wel blijven ondersteunen.”

‘Landschap terug naar de mensen’

Sint Isidorushoeve kreeg eerder dit jaar – evenals vijf andere buurtinitiatieven – vijfduizend euro van Landschap Overijssel. De inzet van aanvankelijk alleen de imkers maar inmiddels het hele dorp om het landschap optimaal in te richten voor bijen is een mooi voorbeeld van de nieuwe werkwijze in de wereld van natuur- en landschapsbeheer. “Tot nu toe bepaalde de overheid, in overleg met koepelorganisaties van natuur en landbouw, waar wat moest gebeuren”, zegt Eibert Jongsmā van Landschap Overijssel. “Die top-down-benadering is niet meer van deze tijd. Het landschap moet terug naar de mensen die er wonen en werken. Daarom zijn initiatieven van dorpen, buurten en groepen nu het uitgangspunt; Sint Isidorushoeve is daarvan een mooi voorbeeld. Daardoor creëer je een sterker draagvlak. Een draagvlak dat ook duurzaam is.”

Dat betekent dat de rol van Landschap Overijssel wat verandert. “De focus van ons werk komt te liggen op het ondersteunen van dit soort initiatieven met onze kennis en ervaring. Wij kennen de weg in de wereld van subsidies, hebben vakinhoudelijke kennis over inrichting en beheer, en hebben ervaring met vrijwilligers. Bij deze nieuwe benadering zullen we ook meer de samenwerking met gemeenten op zoeken. Terwijl rijk en provincie zich terugtrekken, zie je dat gemeenten door willen gaan met landschappelijk en ecologisch herstel.” Net als René Pruyzers uit Sint Isidorushoeve vindt ook Jongsmā dat de nieuwe benadering er niet toe mag leiden dat de provincie zich helemaal terugtrekt. “Er leven veel mooie ideeën in de hele provincie. Dan moet je ook kunnen doorpakken. Dat er door de crisis minder geld is, is begrijpelijk. Maar ik hoop dat de financiële steun niet volledig stopt. Dat zou een groot verlies aan kennis en ervaring tot gevolg hebben. Daar is het landschap van Overijssel écht niet mee gediend.”